

De ‘Kroon van Wieringen’

Werken aan het herstel van Tengere distel

Op de dijk van Wieringen bevindt zich één van de laatste Nederlandse groeiplaatsen van de Tengere distel (*Carduus tenuiflorus*), de ‘Kroon van Wieringen’. FLORON werkt samen met lokale partijen aan het herstel van de bedreigde populatie, door in te zetten op duurzaam beheer.

Tengere distels zijn één- tot tweejarige planten van zonnige, droge en stikstofrijke plekken, waaronder verstoorde bermen en kalkrijke ruigtes^{1,2}. De plant dankt haar naam aan haar slanke verschijning. In de zomer bloeien de lichtroze tot vleeskleurige bloemen, waar veel insecten op af komen. De slanke bloemhoofdjes met lange omwindselbladeren en de lichte bloemkleur onderscheiden Tengere distel van andere distels.

Al vroeg in de zomer produceren Tengere distels zaden. Tengere distel doet daarbij aan risicospreiding. De zaden in het midden van het bloemhoofdje verspreiden zich via pluis. Bij bevochtiging worden deze zaden kleverig. Ze worden vermoedelijk door mieren verplaatst en kiemen meestal binnen enkele weken. De buitenste zaden hebben geen pluis en blijven zitten in de bloemhoofdjes, die als klitten worden verspreid door passerende dieren en mensen. Deze zaden kunnen enkele jaren inactief blijven voordat ze kiemen. Om te kunnen kiemen moeten ze op vochtige open plekken terecht komen.

Historie

In de negentiende en twintigste eeuw groeide Tengere distel op dijken en in de duinen van Zeeland en in de jaren zeventig was er een populatie in de Amsterdamse waterleidingduinen³. Op dit moment zijn de Wierdijk nabij Hippolytus-hoef en de Lathumsebandijk in Gelderland de laatste twee groeiplaatsen van de soort⁴. Door de sterke achteruitgang staat Tengere distel als kwetsbaar op de Rode

Kenmerken van Tengere distel met boven de kleine vleeskleurige bloemen in kluwens bij elkaar en onder de typische, slanke planten.
Foto's: Gerrit Welgraven.

Intensieve begrazing met schapen is nodig voor behoud van Tengere distel. Op de voorgrond goed zichtbaar de omgevallen, uitgebloeide planten. Foto: Jeroen van Zuidam.

Lijst Vaatplanten en vanaf 1 januari 2017 is de soort beschermd onder de nieuwe Wet Natuurbescherming.

Ontwikkeling in Noord-Holland

In de jaren vijftig is Tengere distel voor het eerst op verschillende plekken op Wieringen gevonden. Momenteel groeien ze alleen nog op de Wierdijk ten noordoosten van de Hoelm. De Wierdijk is een oude zeewering die is opgebouwd uit gedroogde pakketten Groot zee gras (*Zostera marina*) en afgedekt met klei. De laatste tien jaar wisselt het aantal exemplaren sterk, maar per saldo is er sprake van een afname. In 2007 waren er zo'n 120 planten, terwijl er dit jaar niet meer dan 50 zijn gevonden. Martijn Oud luidde de noodklok voor de soort in een Natuurbericht⁵ en naar aanleiding daarvan besloot FLORON zich in te zetten voor het behoud van deze bedreigde soort⁶. Tengere distel heeft baat bij schapenbegrazing. De schapen eten het concurrentiekrachtige gras, maar ontwijken de stekelige distels. Door betreding creëren ze open plekken, waar de zaden kunnen kiemen, en de mest levert stikstof waar de distels behoefte

aan hebben. De begrazing op de Wierdijk is de afgelopen jaren niet intensief geweest. Regelmatig is er machinaal gemaaid (geklepeld), waarschijnlijk op ongunstige momenten voor Tengere distel en er zijn bestrijdingsmiddelen tegen distels gebruikt. Al met al kunnen we concluderen dat de achteruitgang van de Tengere distel te wijten is aan dijkbeheer dat voor deze soort ongunstig is.

Werken aan herstel

Als we de Tengere distel willen behouden dan moet het beheer op de Wierdijk worden aangepast. Uitgangspunt hierbij is het verbeteren van de begrazing door schapen. Omdat niet goed bekend is welke intensiteit van begrazing effectief is, testen we momenteel verschillende begrazingsregimes. Gerit Welgraven en andere lokale vrijwilligers leveren hierin een belangrijke bijdrage, doordat zij de ontwikkeling van Tengere distel nauwgezet in beeld brengen. Zodoende kunnen we het beheer tijdig aanpassen.

Recente plannen van de provincie Noord-Holland om een fietspad aan te leggen op de Wierdijk zorgen voor een nieuwe uitdaging. We

zijn met belanghebbende partijen in het veld gaan kijken en hebben gediscussieerd over de uitwerking van het fietspad, waarbij de Tengere distel als te beschermen soort aan bod kwam. FLORON denkt ook hierin mee om Tengere distel te behouden voor Wieringen en Nederland.

Tekst: Jeroen van Zuidam en Leonie Tijsma

FLORON werkt samen met lokale vrijwilligers, Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier en de provincie Noord-Holland aan het herstel van Tengere distel op Wieringen.

Bronnen

- 1 Sparrius, L., B. Odé & R. Beringen, 2014. Basisrapport voor de Rode Lijst vaatplanten 2012. FLORON rapport 57.
- 2 Weeda, E.J., R. Westra, C.H. Westra & T. Westra, 2003. Nederlandse Oecologische Flora. Wilde planten en hun relaties 4: 128-129.
- 3 Mennema, J., 1977. Een floristisch opmerkelijk jaar! Gorteria 8: 159-161.
- 4 Verspreidingsatlas – Tengere distel: <https://www.verspreidingsatlas.nl/0210>.
- 5 Oud, M., 2014. Tengere distel op Wieringen heeft het zwaar. Natuurbericht 26-9-2014, KNNV en FLORON.
- 6 Zuidam, J.P. van, J. Loermans & J.E. Dijkhuis, 2015. De kroon van Wieringen! Projectplan Herstel Tengere distel. FLORON.